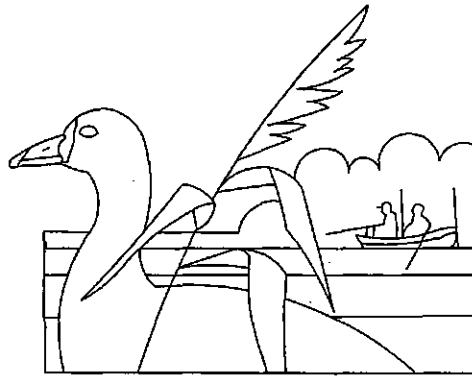

BEGROTING 2005

Natuur en Recreatieschap

De Hollandse Biesbosch

INHOUDSOPGAVE

1. ALGEMEEN	2
1.1 Beleid	2
1.2 Opzet begroting	3
2. PROGRAMMABEGROTING	4
2.1 Algemeen Bestuur	4
2.2 Recreatie- en Natuurgebieden	6
2.3 Vaartuigenverordening	7
2.4 Bezoekerscentrum	9
2.5 Recreatie-objecten	11
2.6 Overige baten en lasten	12
2.7 Algemene dekkingsmiddelen	13
3. PARAGRAFEN	14
3.1 Weerstandvermogen	14
3.2 Onderhoud kapitaalgoederen	15
3.3 Bedrijfsvoeringparagraaf	16
3.4 Financieringsparagraaf	16
BIJLAGEN	
1. Exploitatiebegroting	1
2. Tussenrekening	32
3. Geprognosticeerde balans	41
4. Staat van uit te voeren werken	42
5. Kostenplaatsen personeelslasten	43
6. Kosten- en inkomstenverdeelstaat	44
7. Staat van Activa	46
8. Staat van reserves en voorzieningen	50
9. Planning onderhoudsfondsen	51
10. Overzicht langlopende geldleningen	58
11. Meerjarenbegroting 2005-2009	59
12. Nieuwe investeringen (meerjarenplan)	66
13. Overzicht personeelssterkte	67
14. Netto personeelslasten	68
15. Verzamel en consolidatiestaat	69
16. Treasury statuut	

1. ALGEMEEN

1.1 Beleid

Het gebied van het natuur- en recreatieschap de Hollandse Biesbosch is voor vele Dordtenaren een oase voor rust en ontspanning. Om aan deze behoefte te kunnen blijven voldoen, wil het bestuur de komende jaren dit gebied op een nog hoger peil brengen. Door een duidelijke relatie te leggen met het toekomstig Groengebied Eiland van Dordrecht en een betere benutting van de recreatieve mogelijkheden van het Nationaal Park de Biesbosch zijn er recreatieve potenties aanwezig om dit gebied ook voor vele bezoekers buiten Dordrecht nog beter op de kaart te zetten.

Het bestuur wil de bezoeker centraal stellen en de dienstverlening op een hoog niveau aanbieden, door effectief, efficiënt en transparant te werken. De organisatie dient heldere doelen te hebben en een duidelijke visie hoe deze doelen kunnen worden bereikt. De organisatie dient toegankelijk en klantvriendelijk te zijn. In 2005 wil het bestuur dit na consultatie van alle betrokkenen dit onder meer vastleggen in een nieuwe visie voor het gebied.

Thema's die in deze visie aan de orde komen is de relatie land-water, natuur-recreatie, collectief-commercieel, eigen beheer-uitbesteden, extensief-intensief. Daarnaast zal gekeken worden naar de exploitatie, inrichting, beheer en toezicht van het gebied. Hierbij speelt ook de verdere professionalisering van de bedrijfsvoering een rol. Tenslotte zullen een aantal items zoals veiligheid, bereikbaarheid (toegankelijkheid) en profijtbeginsel nader tegen het licht worden gehouden. De diverse doelgroepen en gebruikers van het gebied zullen nader geanalyseerd worden. Wat willen deze mensen, wat zijn hun eisen? Weten we dit in voldoende mate?

Gezien het beperkte budget van het schap en de gewenste voorstellen zal in 2005 kritisch en creatief gekeken worden naar kostenreducties, extra inkomsten, pacht, subsidies, bestaande contracten, gewijzigd beheer etc. De discussie over de betaalbaarheid danwel het profijtbeginsel zal in 2005 aan bod komen.

Een deel van de koerswijziging is opgenomen in de begroting van 2005. Aandachtspunten zijn:

1. aandacht voor nieuw beleid, met name rondvaartboot en uitwerking actieplan;
2. relatie inrichting en beheer;
3. inschakeling Drechtwerk m.b.t. het beheer (goed opdrachtgeverschap);
4. toezicht, parkwacht, politie, vaartuigenverordening etc;
5. meer aandacht voor de buitenwacht, externe relaties, bestuurders, etc.;
6. verdere ontwikkeling Biesboschcentrum Dordrecht c.a.;
7. actieve houding m.b.t. subsidiemogelijkheden, financieringsmogelijkheden, sponsors etc.;
8. oude contracten, eigendomsverhoudingen, tarifiering evenementen tegen het licht houden;
9. organisatie in de toekomst, relatie Nationaal Park, Eiland van Dordrecht, Brabants schap;
10. opzet van de begroting: transparant en beknopt.

Deze punten worden toegelicht bij de onderscheiden programma-onderdelen van de begroting.

1.2 Opzet begroting

Voor de begroting is de systematiek gewijzigd t.o.v. vorige jaren.

De begroting is beknopter en leesbaarder met meer beleidsmatige aspecten teneinde een adequate verantwoording mogelijk te maken en daarnaast een summary van de belangrijkste hoofdstukken en gedetailleerde cijfers.

Richtlijnen

De begroting is opgesteld volgens de richtlijnen die de gemeente Dordrecht heeft voorgeschreven voor begrotingen van gesubsidieerde instellingen voor het jaar 2005.

De definitieve richtlijnen waren op het moment van samenstellen van deze begroting nog niet gereed. De gehanteerde indexcijfers zijn gebaseerd op voorlopige gegevens. Indien de definitieve richtlijnen significant afwijken van de uitgangspunten in deze begroting zal daar een separaat voorstel uit volgen.

De begroting is opgesteld op basis van ongewijzigd beleid.

Op basis van de richtlijnen van Gemeente Dordrecht zijn de bijstellingen als volgt:

- Personeel	+ 1,5%	t.o.v. de begroting 2004
- Overige goederen en diensten	+ 0,75%	t.o.v. de begroting 2004
- Drechtwerk	+ 1,5%	t.o.v. de begroting 2004
- Inkomsten	+ 0,75%	t.o.v. de begroting 2004

Het nadelig exploitatiesaldo komt hierdoor op een bedrag van € 1.276.718 (inclusief BCF BTW).

De deelnemers in het schap dragen als volgt in dit saldo bij:

- Provincie Zuid-Holland	€ 316.344
- Gemeente Dordrecht	€ 830.400
- Gemeente Sliedrecht	€ 118.629

Conform de afspraak met de Belastingdienst wordt de compensabele BTW welke in rekening is gebracht bij het schap, doorgeschoven naar de deelnemers. Deze kunnen zelf hun recht op compensatie effectueren. De totaal geraamde BTW (exclusief investeringen) bedraagt € 118.070.

Naar rato van de bijdrage bedraagt de verdeling over de participanten:

- Provincie Zuid-Holland	€ 29.518
- Gemeente Dordrecht	€ 77.483
- Gemeente Sliedrecht	€ 11.069

Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)

Op 12 maart 2003 is de Wet dualisering provinciebestuur in werking getreden. De gevolgen voor de gemeenschappelijke regeling zijn vooralsnog beperkt tot de financiële functie:

- De begroting;
- De jaarstukken;
- De goedkeuring van de begroting;
- Het verplicht opstellen van de financiële verordening en de controleverordening.

Omdat het BBV een programmbegroting voor schrijft, is de begroting 2005 van het Natuur- en Recreatieschap De Hollandse Biesbosch op een andere wijze opgesteld dan in voorgaande jaren. Aangezien het jaar 2005 het eerste begrotingsjaar is waarvoor het BBV geldt, is gekozen om één begroting te presenteren waarin zowel de voorgeschreven programmbegroting als de productenbegroting zijn opgenomen.

In het eerste deel van de begroting is de programmbegroting opgenomen. Deze programmbegroting is ten behoeve van de kaderstellende en controlerende rol van het Algemeen Bestuur opgesteld. Op hoofdniveau zijn per programma het te bereiken doel, de beleidspunten (wat we in 2005 gaan doen) en de daarbij behorende financiële middelen aangegeven.

In de paragrafen wordt ingegaan op de bedrijfsvoering, niet in de begroting opgenomen risico's, onderhoud van kapitaalgoederen en treasury.

Het tweede deel van de begroting beslaat de productenbegroting. Dit is een document voor met name het Dagelijks Bestuur, ten behoeve van de uitvoering van het vastgestelde beleid.

2. PROGRAMMABEGROTING

2.1 Algemeen Bestuur

Aandacht voor nieuw beleid

De komende jaren zal consequent aandacht worden besteed aan:

- a. het in markt zetten van de nieuwe rondvaartboot (marketingplan);
- b. de uitvoering van diverse elementen uit het actieplan als nadere uitwerking van het landschaps – en inrichtingsplan, waarbij diverse rubrieken telkens terugkomen t.w. inrichting van het gebied voor de diverse doelgroepen, beheer en toezicht, bereikbaarheid, bebording, PR/publiciteit en veiligheid.

Het Toeristisch-recreatief Ontwikkelings- en Actieplan voor Natuur- en Recreatieschap De Hollandse Biesbosch (augustus 2003) heeft bovengenoemde vragen met betrekking tot het gebruik van het gebied slechts gedeeltelijk beantwoord.

Een internet panel onderzoek onder de Dordtse bevolking eind 2003 geeft een beeld van wat de Dordtse burger waardeert.

Het gebied moet aantrekkelijk zijn en diverse mogelijkheden bieden voor zowel de sportieve recreant, de "gewone" recreant en de natuurgerichte bezoeker.

Een bezoek aan de Hollandse Biesbosch kenmerkt zich door een of meerdere activiteiten. De voornaamste activiteiten in het gebied zijn:

- Wandelen (al dan niet met een hond)	58%
- Fietsen (incl. mountainbiken en racefietsen)	23%
- Zwemmen en zonnebaden	19%
- Bezoek diverse attracties	47%

In 2002 zijn er meer dan 825.000 bezoekers geweest. Het streven is om te groeien naar 1.000.000 bezoekers. Hierbij wordt gedacht aan doelgroepen als actieve ouderen, allochtonen, regionale en toeristische bezoekers ook buiten onze landgrenzen. We grenzen aan een uniek natuurgebied in de wereld van zo'n 7.000 ha Nationaal Park de Biesbosch, waar het Natuur- en Recreatieschap de Hollandse Biesbosch de komende jaren nog meer gebruik van kan maken.

De relatie met de stad zal op diverse manieren kunnen worden bevorderd, door onder andere de nieuwe rondvaartboot, die ondermeer toeristen van de historische stad Dordrecht naar de Hollandse Biesbosch/Nationaal Park zal brengen. Ook zal gekeken worden of nieuwe infrastructurele langzaamverkeerroutes de relatie met de stad Dordrecht dan wel buiten Dordrecht kunnen verbeteren.

De uitwerking van het actieplan in samenspraak met diverse partijen geeft bouwstenen voor onder andere de verdere inrichting van het gebied. Hierbij zal de centrale as tussen de waterbus en het Biesboschcentrum met als centrum de waterplas qua inrichting prioriteit krijgen. Dit gebied zou intensiever ingericht kunnen worden zodat meer doelgroepen aan hun trekken kunnen komen. Reden om het speeleiland gezien de functionele veroudering een algehele opwaardering te geven. Hierbij zal het zandstrandje worden doorgetrokken tot het restaurant en zullen voor de kleinere kinderen, maar ook voor de oudere jeugd uitdagende speelelementen worden gemaakt. Het water zal een belangrijke rol gaan spelen, waarbij het sportieve element voor de oudere jeugd eveneens zorgvuldig bij de uitwerking van dit centrale gedeelte wordt meegenomen.

De financiering hiervan zal deels uit de bestaande begroting komen, deels door gebieden extensiever (lees: natuurlijker) te beheren en wellicht deels door het toepassen van het profijtbeginsel.

Het zgn. weidegebied zou een extensievere inrichting kunnen krijgen, zodat er voor de natuurzoekende recreant nog meer te beleven valt. Gelden die hierdoor vrijkomen worden voor meer toezicht ingezet. Hier is met name in het weekend veel behoefte aan.

Meer aandacht voor de buitenwacht, externe relaties, bestuurders, etc.

Het is gewenst om periodiek voor diverse betrokkenen, de relaties met subsidiegevers, bestuurders, pers etc. te onderhouden, te informeren m.b.t. de stand van zaken in het gebied, toekomstige plannen, etc. Bij plannen is meer externe consultatie gewenst. Een gebruikersraad voor "natuur & recreatie" en exploitatie van recreatieve voorzieningen lijkt wenselijk. Activiteiten, persexcursies, vergader- en congressessies, boottochten etc. voor bestuurders, ondernemers, ambtenaren, raadsleden en pers zijn wenselijk.

Actieve houding m.b.t. subsidiemogelijkheden, financieringsmogelijkheden, sponsors etc.

De indruk bestaat dat er diverse subsidiemogelijkheden bestaan voor het gebied die nu nog onvoldoende benut worden. Te denken valt aan subsidieregelingen bij de provincie en het rijk op het recreatie, natuur en landschap (cultuur). Deze subsidiemogelijkheden zijn wellicht ook aanwezig bij andere fondsen. Ook de sponsors in het gebied zouden actiever benaderd kunnen worden. Levert extensiever beheer van de weilanden misschien meer op dan huidige pachtsituatie? Wat kost het onderhoud van de grienden? Wat kan worden afgestoten?

Organisatie in de toekomst, relatie Nationaal Park, Eiland van Dordrecht, Brabantschap

Op diverse fronten in en rondom het gebied vindt overleg plaats met vaak dezelfde onderwerpen en personen. In de toekomst zal het schapsgebied uitgebreid worden met de 3^e Merwedehaven en mogelijk met het toekomstige strategisch groengebied Eiland van Dordrecht. Diverse betrokkenen van ons bestuur zijn nu ook vertegenwoordigd in overlegstructuren van het Nationaal Park. Versnippering alom.

Recentelijk is deze problematiek beknopt op een rijtje gezet. Deze notitie met aanbevelingen kan aanleiding zijn voor een discussie voor verdergaande samenwerking.

Het programma omvat de interne en externe dienstverlening van de organisatie en de ondersteuning van het bestuur.

Inkomsten en uitgaven 2005

ALGEMEEN BESTUUR	Rekening 2003	Raming 2004	Raming 2005
Lasten			
Dagelijks- en Algemeen Bestuur	60.347,50	32.929	33.611
Ambtenaren gemeente Dordrecht	96.839,98	136.588	138.607
Algemene kosten	8.909,71	8.635	8.700
	<u>166.097,19</u>	<u>178.152</u>	<u>180.918</u>
Baten			
Dagelijks- en Algemeen Bestuur	-	-	-
Ambtenaren gemeente Dordrecht	-	-	-
Algemene kosten	-	-	-
	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Saldo	<u>166.097,19</u>	<u>178.152</u>	<u>180.918</u>

2.2 Recreatie- en Natuurgebieden

Relatie inrichting en beheer/onderhoud

Inrichting gebied

De huidige inrichting sluit onvoldoende aan bij de wensen van de gebruikers van het gebied. Additionele elementen (o.a. nabij het zandstrand) kunnen het gebied een nieuwe impuls geven.

Extra voorzieningen en het gebied in z'n totaliteit vergen meer beheer, onderhoud en toezicht. Om meer geld te kunnen genereren voor meer voorzieningen, onderhoud en meer beheer en toezicht zou het profijtbeginsel deels kunnen worden toegepast.

Door de beheerders wordt bij het onderhoud van het gebied beoordeeld of plaatsen als onveilig kunnen worden ervaren door bezoekers. Vervolgens zal op die plekken worden gezien of dit verbeterd kan worden door bijvoorbeeld aanpassing in beplanting, bewegwijzering en/of verlichting.

Inschakeling Drechtwerk m.b.t. het beheer (goed opdrachtgeverschap)

Voor de uitvoering van het beheer wordt het personeel van Drechtwerk al sinds jaar en dag ingeschakeld. Zij voeren het beheer uit volgens het beheersplan van Groenservice Zuid-Holland (GZH) tegen een lagere prijs dan GZH op basis van vergelijkbare recreatiegebieden heeft berekend.

Gezien het verschil in tarifiering sluiten de financiële gegevens van GZH onvoldoende aan bij de begroting. Aan Drechtwerk zal worden gevraagd om hiervoor een vertaling te plegen.

Ook zal aan Drechtwerk meer inzicht worden gevraagd tav inzet mensen, materiaal en materieel op de diverse onderscheiden posten w.o. berekening van de overhead.

Nader overleg zal eveneens plaatsvinden tussen Drechtwerk, parkwacht en Biesboschcentrum hoe verdere extensivering van inrichting en beheer mogelijk is. Deels uit oogpunt van kostenbesparing, deels uit ecologisch oogpunt en deels vanuit de wens vanuit de burger om meer 'natuurlijk groen'.

Het bestuur zal nadrukkelijker aangeven aan Drechtwerk wat zij wil bijsturen en hoe zij wil toezien op een adequate uitvoering.

In 2004 is het beheersplan van het gebied door GZH geactualiseerd. Op basis van de normen die GZH hanteert voor de gebieden in Zuid-Holland liggen de kosten voor het jaarlijkse onderhoud hoger dan de begroting. Binnen het schap kunnen de werkzaamheden met een beperkter budget worden uitgevoerd op hetzelfde onderhoudsniveau door onder andere de samenwerking met Drechtwerk. Bij het opstellen van deze begroting waren de gegevens van het geactualiseerde beheersplan nog niet voorhanden. Bij significante afwijkingen zal een voorstel tot begrotingswijziging worden ingediend.

Gegevens areaal Natuur- en Recreatieschap De Hollandse Biesbosch

		Hectare	Stuks	Kilometer
Bepanting	Natuurbos	77,0		
	Grienden	11,5		
	Solitair en laanbepanting		2.781,0	
Gras, Ruigte, Riet	Lig- en speelweide	17,5		
	Soortenrijke gras en kruidenvegetatie	20,5		
	Moeras en ruigte vegetatie	40,5		
	Bermen en onderhoudspaden	5,5		
	Drainage			8,5
Infrastructuur	Autowegen en fietspaden	4,5		13,5
	Parkeerplaatsen	1,5		
Recreatieve voorzieningen			535,0	
Water en oevers		35,0		45,0
Totaal		213,5		

Het programma omvat het geheel aan bepanting, infrastructuur, recreatieve voorzieningen, waterwegen en oevers in het gebied en de administratieve ondersteuning daarbij.

Inkomsten en uitgaven 2005

RECREATIE- EN NATUURGEBIEDEN	Rekening 2003	Raming 2004	Raming 2005
Lasten			
Kapitaallasten	51.507,60	70.219	60.197
Bepanting	111.279,46	105.364	110.746
Gras, Ruigte en Rietvegetatie	86.785,81	114.712	126.810
Infrastructuur	241.687,57	119.380	121.863
Recreatieve voorzieningen	44.603,04	67.967	79.649
Administratie / Beheer	39.648,99	38.998	39.622
Water en Oevers	48.472,23	69.141	71.663
	623.984,70	585.781	610.550
Baten			
Kapitaallasten	-	-	-
Bepanting	42.661,13	40.777	40.848
Gras, Ruigte en Rietvegetatie	13.162,18	13.338	13.387
Infrastructuur	2.707,90	2.827	2.827
Recreatieve voorzieningen	-	-	-
Administratie / Beheer	-	-	-
Water en Oevers	13.588,22	13.333	13.587
	72.119,43	70.275	70.649
Saldo	551.865,27	515.506	539.901

*Investerings***Speeleiland Hel-Zuilespolder € 90.756**

Bij de verdere uitwerking van het Actieplan blijkt het centrale gedeelte rond de waterplas in de Hel-en Zuilespolder in de as waterbus-Biesboschcentrum hoog te scoren. Reden om het speeleiland gezien de functionele veroudering een algehele opwaardering te geven. Hierbij zal het zandstrandje worden doorgetrokken tot het restaurant en zullen voor de kleinere kinderen, maar ook voor de oudere jeugd uitdagende speelelementen worden gemaakt. Het water zal een belangrijke rol gaan spelen, waarbij het sportieve element voor de oudere jeugd eveneens zorgvuldig bij de uitwerking van dit centrale gedeelte wordt meegenomen.

2.3 Vaartuigenverordening

Toezicht, parkwacht, politie, vaartuigenverordening etc.

Voor het toezicht van het gebied maar ook voor de naleving op de verstrekte ontheffingen, vergunningen zijn 3 parkwachters voor het gebied aanwezig.

Het toezicht van de Dordtse Biesbosch wordt nu eveneens door het schap gedaan. De vraag is of dit ook door anderen kan worden gedaan, bijvoorbeeld Staatsbosbeheer.

De recreatieve functie voor het schap is nu nihil.

Gezien de grootte van het gebied, de diversiteit van hun taken, vergunning en handhaving in één hand en het grote aantal bezoekers op topdagen met name in het weekend, is het toezicht / veiligheid niet optimaal. Gelukkig houdt de regionale politie en de stadswacht van Dordrecht regelmatig een oogje in het zeil. Bij calamiteiten of bij grote evenementen is onvoldoende toezicht aanwezig. Extra personeel in dit opzicht gewenst om de bezoeker de nodige veiligheid (zichtbare aanwezigheid) te kunnen bieden. De parkwachters spelen in het gebied ook als vraagbaak/toezichtzichthouder voor velen een belangrijke rol. Vele ongewenste activiteiten vinden helaas met name vanuit de auto 's avonds plaats. De gemeente Dordrecht heeft laten weten dat extra inzet van die zijde bespreekbaar is. Hier zijn echter wel kosten aan verbonden.

Door de parkwachters wordt toezicht gehouden op de naleving van de vaartuigenverordening teneinde de recreatie op het water in goede banen te leiden en de aantrekkelijkheid van het gebied voor de watersporter te vergroten.

De Hollandse Biesbosch trekt jaarlijks ongeveer 135.000 varende bezoekers.

Het toezicht op de zgn. 3 dagenregeling blijft van toepassing en zal scherper worden toegepast naar de mate dat diverse aanlegplaatsen drukker worden bezocht. Een goede afstemming met andere betrokkenen is een eerste vereiste om adequaat te kunnen optreden bij incidenten waarbij politie optreden vereist is. De vaarverordening van de gemeente Dordrecht en die van het schap dient te zijn aangepast op het beleid van de het Brabantse schap om snelle motorboten en jetski's of bijbootjes met grote motoren goed te kunnen weren. Dit om de rust in het gebied voor mens en dier te kunnen handhaven.

Met betrekking tot de controle op het water kan worden opgemerkt dat Verkeer & Waterstaat overweegt om de politiepost bij Drimmelen te sluiten. Dit betekent dat er een grotere druk van ongewenste activiteiten vanuit de Brabantse kant naar de Dordtse kant niet uitgesloten wordt. Een signaal richting politiek en bestuur van schappen is gewenst.

Het programma omvat het toezicht op de naleving van de vaartuigenverordening.

VAARTUIGENVERORDENING	Rekening 2003	Raming 2004	Raming 2005
Lasten			
Toezicht	58.228,44	69.403	70.616
Boten	28.850,88	25.093	25.710
	<u>87.079,32</u>	<u>94.496</u>	<u>96.326</u>
Baten			
Toezicht	33.219,50	31.578	17.025
Boten	9.870,65	10.101	10.177
	<u>43.090,15</u>	<u>41.679</u>	<u>27.202</u>
Saldo	<u>43.989,17</u>	<u>52.817</u>	<u>69.124</u>

Investeringen

Voor de boot van de parkwachters is een bedrag ad € 5.500 gereserveerd.

Dit betreft de reguliere vervangingsinvestering van de boot voor de parkwachters. De afschrijvingstermijn bedraagt 10 jaar.

2.4 Bezoekerscentrum

Verdere ontwikkeling Biesboschcentrum Dordrecht c.a.

Beleid

De activiteiten van het Biesboschcentrum bestaan uit:

- Het geven van voorlichting aan bezoekers, zowel in het centrum als bij diverse activiteiten;
- Het verzorgen van schoolprogramma's ter educatie van de kinderen;
- Het verzorgen van rondvaarten, kanotochten en wandeltochten;
- Het exploiteren van de Biesbosch Symfonie;
- De exploitatie van het zonnepontje;
- Het verhuren van fietsen, boten, verrekijkers en dergelijke.

Nieuwe rondvaartboot

In 2004 heeft het Algemeen Bestuur ingestemd met de aanschaf van een nieuwe hybride rondvaartboot ter vervanging van de Groene Plaat. Met deze nieuwe boot wil het Biesboschcentrum zich profileren als "het centrum voor fluisterend varen in Nederland". Er wordt een groei verwacht in de inkomsten van € 97.000 door meer bezoekers (meer vaarten en hogere bezettingsgraad) en nieuwe doelgroepen. Met ingang van het nieuwe vaarseizoen 2005 zal de nieuwe rondvaartboot in gebruik worden genomen.

Bezien zal worden in hoeverre voor de haven en dan met name de centrale toegangssteiger voor de rondvaartboot gelden vrijgemaakt kunnen worden en/of extra subsidies mogelijk zijn.

Ter promotie wordt jaarlijks vanuit het Biesboschcentrum een gratis activiteitenboekje uitgegeven, waarin alle activiteiten die vanuit het centrum worden georganiseerd zijn opgenomen, inclusief een jaarkalender.

Nader zal worden gezien of de vergaderruimte frequenter voor externen kan worden gebruikt. Gezien de ligging in het gebied en de mogelijkheid van 's morgens vergaderen en 's middags iets actiefs in het gebied te doen, zal hiervan naar verwachting frequenter gebruik worden gemaakt.

Op de website van het Nationaal Park De Hollandse Biesbosch, www.biesbosch.org, is naast algemene informatie over de geschiedenis van het gebied en de natuur en het landschap, ook informatie te vinden over de activiteiten van Biesboschcentrum Dordrecht. Naast het activiteitenprogramma is het aanbod van schoolprogramma's opgenomen.

Nauwe contacten met het Nationaal Park de Biesbosch geeft de mogelijkheid om bij diverse activiteiten en presentaties mee te liften.

Het aantal bezoekers van het bezoekerscentrum moet toenemen (van 90.000 in 2002) tot 150.000 in 2007.

Het programma omvat de exploitatie van het gebouw, het geven van voorlichting, het verzorgen van educatie, het verzorgen van rondvaarten en wandeltochten, de exploitatie van de pont en het verhuren van diverse objecten.

Inkomsten en uitgaven 2005

BIESBOSCHCENTRUM	Rekening 2003	Raming 2004	Raming 2005
Lasten			
Gebouw en inrichting	156.761,48	171.749	150.250
Voorlichting en algemeen	323.868,33	406.399	419.804
Educatie	61.919,44	68.240	69.119
Rondvaarten hybride rondvaartboot / Sterling	207.380,45	237.754	336.393
Biesbosch Symfonie	11.521,48	19.470	14.022
Exploitatie pontje en Verhuringen	78.691,70	67.548	63.785
	<u>840.142,88</u>	<u>971.160</u>	<u>1.053.373</u>
Baten			
Gebouw en inrichting	45.864,52	54.350	62.637
Voorlichting en algemeen	44.338,38	59.443	51.547
Educatie	12.946,40	15.537	32.679
Rondvaarten hybride rondvaartboot / Sterling	187.000,35	179.060	277.153
Biesbosch Symfonie	-	9.092	9.160
Exploitatie pontje en Verhuringen	90.299,65	63.370	67.875
	<u>380.449,30</u>	<u>380.852</u>	<u>501.051</u>
Saldo	<u><u>459.693,58</u></u>	<u><u>590.308</u></u>	<u><u>552.322</u></u>

Voor zover mogelijk zijn de kosten van het bezoekerscentrum geactualiseerd op basis van het nieuwe centrum. In de voorgaande begrotingen waren de kosten gebaseerd op het afgebrande bezoekers- centrum, jaarlijks gecorrigeerd met een inflatiepercentage.

In de exploitatie zijn de te verwachten jaarlijkse kosten en opbrengsten van de nieuwe hybride rondvaartboot opgenomen conform het goedgekeurde investeringsvoorstel. Er zal strakker worden gemonitord op de financiële huishouding.

Investerings**Automatisering / kasregister € 9.076**

Vanuit het meerjarenplan is de vervanging van een deel van de kantoorautomatisering opgenomen.

2.5 Recreatie-objecten

Oude contracten en eigendomsverhoudingen, tarifiering evenementen tegen het licht houden.

Diverse contracten zijn in het verleden met de participanten in het gebied afgesloten. Te denken valt aan de contracten met de Mol, de golfbaan, de uitbater van de Biestro, Nolimit Outdoor, etc.

De eigendom situatie is recentelijk in beeld gebracht. Dit geeft inzicht op de vraag wie uiteindelijk verantwoordelijk is voor een bepaald gebied en financieel aan te spreken is op beheer.

Nader inzicht is nodig om te bezien of deze contracten bijstelling behoeven, nog actueel zijn, nog gewenst zijn etc. Het gaat daarbij ook om contracten m.b.t. het beheer van diverse gebieden t.b.v. anderen. Wat brengt het op, wat kost het, is het kostendekkend?

Het programma omvat het golfbaancomplex en de skihelling

Inkomsten en uitgaven 2005

RECREATIE-OBJECTEN	Rekening 2003	Raming 2004	Raming 2005
Lasten			
Golfbaancomplex en skihelling	31.340,65	40.239	38.788
Baten			
Golfbaancomplex en skihelling	106.154,88	105.936	106.132
Saldo	-/- 74.814,23	-/- 65.697	-/- 67.344

2.6 Overige baten en lasten

Beleid

De woning in de Helpolder en de woning in de Sionpolder worden bewoond door respectievelijk de voormalige beheerder van het gebied en een voormalige medewerker van Drechtwerk. De hoogte van de huur is gerelateerd aan het salaris. In 2005 zal een heroriëntering met betrekking tot de gebouwen plaatsvinden op basis van een onderzoek dat heeft plaatsgevonden door het ingenieursbureau.

Het programma omvat de gebouwen en woningen in de Hel en Zuilespolder, de Sionpolder, de Dordtse Biesbosch en de Kikvorschgriend, communicatie/apparatuur en werken voor derden.

Inkomsten en uitgaven 2005

OVERIGE	Rekening 2003	Raming 2004	Raming 2005
Lasten			
Gebouwen en Woningen	140.421,77	155.697	152.560
Communicatie-apparatuur	2.907,17	4.152	4.183
Diversen	22.682,53	18.714	43.614
	<u>166.011,47</u>	<u>178.563</u>	<u>200.357</u>
Baten			
Gebouwen en Woningen	9.779,35	9.932	10.781
Communicatie-apparatuur	-	-	-
Diversen	47.605,10	33.952	34.161
	<u>57.384,45</u>	<u>43.884</u>	<u>44.942</u>
Saldo	<u>108.627,02</u>	<u>134.679</u>	<u>155.415</u>

2.7 Algemene dekkingsmiddelen

De deelnemers in het schap staan garant voor het nadelig exploitatiesaldo, met uitzondering van gemeente Papendrecht, die jaarlijks een vaste bijdrage geeft. De verdeling van het negatief saldo over de deelnemers is als volgt:

- Provincie Zuid-Holland 25%
- Gemeente Dordrecht 87,5% van het restant
- Gemeente Sliedrecht 12.5% van het restant

NADELIG EXPLOITATIESALDO	Rekening 2003	Raming 2004	Raming 2005
Lasten			
BCF exploitatie	127.049,03	-	-
Overig	-	-	-
	<u>127.049,03</u>	-	-
Baten			
BCF exploitatie	-	-	-
Overig	150.192,00	152.812	153.618
Bijdrage in het nadelig exploitatiesaldo	1.232.315,03	1.252.953	1.276.718
	<u>1.382.507,03</u>	1.405.765	1.430.336
Saldo	<u>-/- 1.255.458</u>	<u>-/- 1.405.765</u>	<u>-/- 1.430.336</u>

3. PARAGRAFEN

3.1 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen kan in algemene zin worden gedefinieerd als de mate waarin het schap in staat is tegenvallers op te vangen. De twee elementen die relevant zijn voor de beoordeling van het weerstandsvermogen zijn enerzijds de relevante risico's en anderzijds de weerstandscapaciteit. Onder relevante risico's worden in dit verband verstaan exploitatie- en overige risico's die niet anderszins zijn te ondervangen. Weerstandscapaciteit is de verzamelterm van al die bronnen waaruit de financiële gevolgen van tegenvallers bekostigd kunnen worden. Gesteld kan worden dat het weerstandsvermogen zich op een adequaat niveau bevindt indien het schap in staat is om substantiële tegenvallers op te vangen zonder dat afbreuk wordt gedaan aan eerder vastgesteld beleid en de hieraan gekoppelde niveau's van programma's en activiteiten. In de bedrijfsvoering van het Natuur- en Recreatieschap De Hollandse Biesbosch staat een adequaat risicomanagement voorop en is de (financiële) weerstandscapaciteit het sluitstuk van het risicomanagement. In dat kader zijn alle risico's belicht waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd of die niet tot afwaardering van activa hebben geleid en die van materiële betekenis kunnen zijn voor het balanstotaal of de financiële positie.

Weerstandscapaciteit

De eigen weerstandscapaciteit van het Natuur- en Recreatieschap De Hollandse Biesbosch bestaat per 31 december 2003 uit:

- Reserve donatie	€ 70.160
- Reserve donatie t.b.v. plantenboek	€ 2.475
- Voorziening afdracht BTW	<u>€ 143.002</u>
Totale eigen weerstandscapaciteit	€ 215.637

Daarnaast staan de participanten, provincie Zuid-Holland, gemeente Dordrecht en gemeente Sliedrecht, garant voor eventuele tekorten.

Risico's

Onderhoud recreatie en natuurgebieden

Het onderhoud van de recreatie- en natuurgebieden vindt plaats op basis van het vastgestelde beheerplan van GZH. Volgens de normen die GZH voor de overige gebieden in Zuid-Holland hanteert zou het onderhoud meer kosten dan in de begroting van het schap is opgenomen. Door gebruikmaking van de samenwerking met Drechtwerk en de activiteiten in het gebied door bureau Halt en andere soortgelijke organisaties is het mogelijk het gewenste onderhoudsniveau met een beperkter budget te bereiken.

Mocht in de toekomst verandering komen in de samenwerking dan zal hiervoor een passende oplossing worden gezocht.

Groot onderhoudsfondsen

Het Dagelijks Bestuur heeft besloten om de belangrijkste onderhoudsfondsen te herzien. Het ingenieursbureau van Gemeente Dordrecht heeft hiertoe opdracht gekregen. De nieuw op te zetten onderhoudsfondsen betreffen de fondsen voor gebouwen, en recreatieve voorzieningen. Bij het opstellen van de begroting was de nieuwe opzet van deze onderhoudsfondsen in concept gereed en daarop aangepast. Bij significante afwijkingen zal een begrotingswijziging worden voorgesteld.

De Wantijfietsbrug is van recreatief belang als fietsontsluiting voor het dagrecreatiegebied. Daarnaast is de brug van belang als lokale en regionale fietsverbinding in het woon-werk en woon-schoolverkeer. Om subsidietechnische redenen is indertijd besloten de Wantijbrug voor het schap te realiseren tezamen met het verbindende fietspad naar de nieuwe fietsbrug over de Beneden Merwede. Ongeveer 9 jaar geleden heeft de Gemeente Dordrecht al besloten om deze doorgaande fietsverbinding in beheer en onderhoud te nemen. Een zelfde oplossing is wenselijk voor de Wantijbrug. Het schap kan blijven zorgen voor de bediening.

Rijkswaterstaat heeft een sanerings-/ baggerplan opgesteld voor de Sliedrechtse Biesbosch, de buitenwateren. Het is de intentie van Rijkswaterstaat om eind 2004 met de werkzaamheden te starten. De uitvoering van het gehele plan zal vijf tot acht jaar in beslag nemen. Bij de invulling van het baggerfonds zal worden aangesloten op het plan van Rijkswaterstaat.

Ondernemersrisico

Gezien de aard van de activiteiten die met name in en rond het Biesboschcentrum zijn georganiseerd, zijn de inkomsten sterk afhankelijk van externe factoren als de weersomstandigheden en ontwikkelingen op de vrijetijdsmarkt.

3.2 Onderhoud kapitaalgoederen

Het Natuur- en Recreatieschap De Hollandse Biesbosch heeft ongeveer 214 hectare openbare ruimte in beheer. Binnen het gebied worden de volgende kapitaalgoederen onderscheiden:

- Machines;
- Grasvegetatie en beplanting;
- Infrastructuur;
- Recreatieve voorzieningen;
- Waterwegen;
- Gebouwen.

De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is bepalend voor het voorzieningen niveau en de (jaarlijkse) lasten. De onderhoudsfondsen voor de gebouwen en recreatieve voorzieningen zijn door het Ingenieursbureau herzien. De nieuwe gegevens hiervan waren bij het samenstellen van de begroting in concept gereed en in de onderhoudsplanning opgenomen. Een gedetailleerde planning van de onderhoudsfondsen is per fonds in de bijlagen van de begroting opgenomen.

In de begroting 2004 waren twee voorzieningen met een negatief saldo opgenomen, te weten: infrastructuur en het vernieuwingsfonds machines. Om deze voorzieningen op een toereikend niveau te brengen, zijn de volgende maatregelen getroffen:

- het jaarresultaat 2003, € 104.800,=, is als extra donatie in de onderhoudsvoorziening infrastructuur gestort.
- Vanaf 2006 wordt vier jaar lang in totaal € 108.369,= extra in het vernieuwingsfonds machines gestort. Daarnaast zal het saldo 'voorziening BTW', ad. € 143.002,=, worden overgeheveld.

Vernieuwingsfonds machines

Het vernieuwingsfonds machines is gevormd ten behoeve van de vervanging van (onderdelen van) machines en wagens.

Door extra donatie in 2006 tot en met 2009 wordt het fonds op peil gebracht.

Groot onderhoud grasvegetatie / beplanting, infrastructuur, recreatieve voorzieningen en waterwegen

In het beheerplan van GZH is het groot onderhoud van de grasvegetatie / beplanting, de infrastructuur, de recreatieve voorzieningen en de waterwegen opgenomen. Binnen het gebied zijn alle objecten geïnventariseerd en is aangegeven in wanneer welk onderhoud is gewenst.

Groot onderhoud gebouwen

Het onderhoudsfonds gebouwen is herzien door het ingenieursbureau Dordrecht. Op het moment van samenstellen van de begroting waren concept gegevens voorhanden. De herziening van dit fonds is met name gewenst vanwege het nieuwe Biesboschcentrum.

Verdere uitwerking naar groot- en regulier onderhoud dient nog plaats te vinden.

3.3 Bedrijfsvoeringparagraaf

Personeel

Voor de uitvoering van het beheer van het recreatiegebied is personeel van Drechtwerk ingeschakeld. Bij het bezoekerscentrum zijn gedetacheerde personeelsleden van gemeente Dordrecht en arbeidscontractanten werkzaam.

Ook wordt er veel werk verricht door vrijwilligers, met name binnen het Biesboschcentrum.

Automatisering

De medewerkers van de Sionpolder zijn via de telefoonlijn aangesloten op het stadskantoor, zodat zij de financiële administratie kunnen raadplegen. Hoewel deze verbinding redelijk traag is, wordt uit kostenoverweging niet overgegaan naar een ADSL-verbinding. Benodigde informatie welke niet eenvoudig op locatie Sionpolder kan worden gegenereerd, wordt bij de administrateur van het schap opgevraagd.

Het bezoekerscentrum heeft een eigen website welke dagelijks wordt geactualiseerd. Het bezoekerscentrum heeft wel een ADSL-verbinding, maar is niet aangesloten op het stadskantoor. Er zal nader worden geïnventariseerd of het op locatie kunnen raadplegen van de financiële administratie gewenst is.

Organisatie

Nadat in 2004 de administratieve processen zijn beschreven c.q. geactualiseerd, zal aan de verbetering van de kwaliteit verder vorm worden gegeven door deze processen waar mogelijk verder te optimaliseren. De verbeterpunten, die de accountant naar aanleiding van de interim-controle aangeeft, zullen hierbij nadrukkelijk worden betrokken.

Huisvesting

De medewerkers van de Hollandse Biesbosch zijn verdeeld over twee locaties. De medewerkers van Drechtwerk zijn gehuisvest in de Sionpolder. Op de bovenverdieping van het Biesboschcentrum zijn de kantoren voor de medewerkers aldaar gevestigd. In het botenhuis is een balie ten behoeve van de verhuur van diverse objecten.

3.4 Financieringsparagraaf

De treasuryfunctie omvat de financiering van beleid en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn.

In het kader van de Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO) is een treasurystatuut verplicht. Dit statuut heeft tot doel kaders aan te geven, waarbinnen het Schap haar geldstromen beheert. Het treasurystatuut is op 18 september 2003 door het Algemeen Bestuur vastgesteld en maakt deel uit van de verordening op de uitgangspunten voor het financieel beleid, alsmede voor het financieel beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie van het Natuur- en Recreatieschap De Hollandse Biesbosch.

Met ingang van de begroting 2005 is het omslagpercentage van de rente vastgesteld op 5% (was 6%). Om handhaving van het omslagpercentage te kunnen realiseren, ook in de toekomst, is een renteschommelfonds opgericht.

Naar verwachting zal het Natuur- en Recreatieschap De Hollandse Biesbosch volgens de huidige liquiditeits- en financieringsplannen binnen de kasgeldlimiet en de rente-risiconorm blijven. De wettelijk toegestane kasgeldlimiet voor 2005 is 6,8%. De rente-risiconorm blijft de komende vijf jaar jaarlijks binnen de 20%.